

Liriodendron 'Chapel Hill', een echte Oranjeboom

In de loop van de tijden zijn verwante soorten soms zeer ver van elkaar gescheiden geraakt. Diverse voorbeelden zijn er dat het goed mogelijk is gebleken dergelijke soorten te kruisen. Heel bekend is die van de Europese Oosterse en de Noord-Amerikaanse Westerse Plataan. Ook bij *Liriodendron* bleek kruisen mogelijk.

Rond 1970 begon Prof. Clifford R. Parks aan de University of North Carolina zijn onderzoek aan geografisch gescheiden soorten. Zijn onderzoeksveld was 'Species Structure and Evolution'. Eén van de geslachten die hij in studie nam was *Liriodendron*. Ooit, zo'n 10-20 miljoen jaar geleden kwam het geslacht *Liriodendron* in alle drie werelddelen van het Noordelijk Halfrond voor. In koude perioden zijn ze naar het zuiden teruggedrongen, waarbij ze uit Europa geheel verdwenen. De arealen van de twee nog resterende soorten waren aanvankelijk nog aaneengesloten, maar nu zijn ze al 12 miljoen jaar zeer ver van elkaar gescheiden. *L. tulipifera* is een algemeen voorkomende boom in het oosten van Noord Amerika. *L. chinense* hoort thuis in de zuidelijke helft van China en het noorden van Vietnam. Laatstgenoemde is inmiddels als gevolg van houtkap een zeldzame en bedreigde soort. De kruising in 1972 van de twee soorten was zeer succesvol. De bastaarden vertoonden een sterk heterosis-effect dat zich uitte in een enorme groeikracht. In 10

jaar waren de bomen al 15 m hoog en in 25 jaar 20 m. Opvallend was ook dat de eerste al in het 8ste levensjaar bloeide, terwijl de ouders meestal niet voor hun twintigste in bloei komen.

Toen ik in 1987 een publicatie van Prof. Parks onder ogen kreeg, zocht ik contact en kreeg enthout toegestuurd van drie bomen, waaronder de vroegbloeiende met nummer 18-10. Dat was duidelijk zijn favoriet, al gaf hij hem geen naam. Ik vond de Boskoopse boomkweker Cas Koemans bereid om ze te enten. Van elk kweekte hij 4 planten op. Van elk van de nummers kwam er één naar de kwekerij van het Von Gimborn Arboretum. Er werd ook een exemplaar van de favoriete plant 18-10 geplant op het terrein van het nieuwe Proefstation voor de Boomkwekerij. De overige werden buiten mijn medeweten verkocht onder de naam *L. chinense*.

Het ging met die 3 jonge bomen in het Von Gimborn Arboretum niet allemaal naar wens. Eén ging er dood en de etiketten van de overige twee raakten zoek. Ze groeiden wel snel en in 2000 kwamen ze voor het eerst in bloei. Het bijzondere zijn de bloemen. Ze verschijnen jaren eerder dan bij de oudersoorten en ze zijn oranje van kleur. De bloemen van *L. tulipifera* hebben vooral aan de binnenzijde aan de basis een oranje blos, die van *L. chinense* zijn licht oranje met al snel een zwarte gestreept onderste gedeelte. De bloemen van de hybride zijn dus wel een

heel gelukkige combinatie van die van de oudersoorten. Een ander kenmerk van de ouders is bij de bastaard duidelijk intermediair. Het jonge blad van *L. tulipifera* is groen en dat van *L. chinense* purperkleurig. Bij de bastaard is het licht purperkleurig.

De vroegst bloeiende nr. 18-10 van de bastaarden was duidelijk de favoriet van Prof. Parks. Het was ook de enige die hij vermeerdeerde. Ze kwam in de handel via de Camellia Forest Nursery van zijn vrouw, met de codenaam CF-40. De plant had dus geen cultivarnaam. Ook een verzoek mijnerzijds voor een cultivarnaam leverde niets op. De oplossing kwam van het Amerikaanse Arnold Arboretum. In hun tijdschrift *Arnoldia*, vol. 40, nr. 4 dook in 2001 in een artikel een cultivarnaam op voor deze hybride. De boom in het Arnold Arboretum, verkregen in 1981, had als naam *Liriodendron* 'Chapel Hill' en bleek vernoemd naar de campus van de University of North Carolina. Onduidelijk blijft wie uiteindelijk die naam voorgesteld heeft. Intussen was wel duidelijk dat de boom op het Proefstation de betreffende cultivar was en toonden kwekers belangstelling. De langdurige bloei vanaf half juni is in het Von Gimborn Arboretum elk jaar

weer een verrassing. Maar het heterosis-effect laat zich ook niet onbetuigd. Het zijn intussen grote bomen met een brede kroon.

Recent is er ook een tweede cultivar in de handel gekomen met de naam *L.* 'Doc Deforce's Delight'. Ook deze bloeit al op jeugdige leeftijd met oranjekleurige bloemen.

Prof. Parks was niet de eerste die de twee soorten van *Liriodendron* kruiste, want Chinese onderzoekers begonnen daar al in 1963 mee.

De kroning van Willem-Alexander heeft weer aanleiding gegeven tot het planten van Oranjebomen. Uiteraard komt de Koningslinde daar als eerste voor in aanmerking. Tot mijn stomme verbazing zijn in plaats daarvan in opdracht van de stichting Nationale Boomfeestdag en de Koninklijke Bond van Oranjeverenigingen speciaal *Tilia henryana's* gekweekt. Het kan niet anders of een of andere slimme boomkweker heeft ze dat geadviseerd. Nu dan was *Liriodendron* 'Chapel Hill' een beter idee geweest. □

Liriodendron 'Chapel Hill', een oranjeboom?

Foto: Piet de Jong

